

Ref.nr.:

Saknr:

Dato: 04.10.2013

Vern av friluftsområder i Marka

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) tilrår med dette vern av fire friluftslivsområder i Oslo kommune i medhold av lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven).

Tilrådommen omfatter et totalt areal på ca 8,8 km², hvorav det meste er eldre barskog. Produktivt skogareal er ca 7,9 km².

Følgende områder foreslås vernet: Skjennungsåsen friluftsområde (0,9 km²), Godbekken friluftsområde (ca 0,8 km²), Hauktjern friluftsområde (ca 3,7 km²) og Spinneren friluftsområde (ca 3,5 km²).

Opplevelseskvalitetene som ligger til grunn for verneforslaget er i stor grad knyttet til at det her er en stor andel gammel skog uten nyere skogbruksinngrep. Verneforskriftene er utformet for å ivareta disse kvalitetene og vil ikke danne presedens for restriksjonsnivå for eventuelt senere vern etter markaloven § 11 av andre områder.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Skjennungsåsen, Godbekken, Hauktjern og Spinneren friluftsområder foreslås vernet som fire separate friluftslivsområder i medhold av markaloven § 11.

Vilkåret for å kunne verne områdene etter § 11 er at de har naturopplevelsesverdier med særskilte kvaliteter for friluftslivet.

I henhold til naturmangfoldloven § 7, skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 - 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og

vektlagt i vurderingene av vernet. De nevnte bestemmelser skal derfor inngå som en integrert del av skjønnsutøvingen ved vedtak om vern, og i saksbehandlingen av saker i verneområdene etter at vernet er etablert. Forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5 trekkes også inn i de nevnte skjønnsvurderinger.

Områdene er ikke urørte i den forstand at det ikke finnes spor etter menneskelig aktivitet, eller stier, skiløyper osv, men skogbildet i områdene og fravær av større inngrep og tilrettelegging gjør at de fremstår som naturlige og urørte.

Vern av de fire foreslåtte områdene bidrar til å oppfylle nasjonale mål i Prop. S 1 (2012 – 2013), herunder de nasjonale målene 8.1 til 8.3.

1.2 Vurderinger i henhold til naturmangfoldloven kapittel II

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

De foreslåtte verneområdene har vært gjennom en innspills- og utvelgelsesfase, og senere blitt kartlagt og verdivurdert for vern etter markaloven og for vern etter naturmangfoldloven. I denne kartleggingen er det hentet eksisterende kunnskap fra Naturbase og Artskart og gjennomført nye undersøkelser i områdene, jf. NINA rapport 664 - Særskilt vern av friluftsområder i Osloomarka. Gjennom verneprosessen er det også avholdt befaringer og gjennomført høring hvor Fylkesmannen har fått verdifull informasjon om verneforslaget.

Resultatene fra kartleggingen viste at områdene kvalifiserer til vern etter markaloven, men at de også inneholder betydelige naturverdier. Hauktjern, Spinneren og Skjennungsåsen er vurdert som regionalt verdifulle områder gjennom den kunnskapsinnhenting og kartlegging som er gjennomført, mens Godbekken er gitt verdien "lokalt verdifull". Det er gjennom nåværende og tidligere kartlegginger funnet og avgrenset en rekke naturtyper innenfor områdene. Mange av disse er vurdert som "svært viktige" i Naturbase og gjennom kartleggingen, og er antatt å ha nasjonal verdi. Naturverdiene knytter seg i hovedsak til gammel barskog, men områdene inneholder også edellauvskog, gammel lauvskog, rikmyr, slåttemark (som er en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven), hagemarkskog, kalkskog og enkelte andre naturtyper. Det er også registrert arter på Norsk rødliste for arter 2010 i områdene, men omfanget er forholdsvis lite. Miljøverndepartementet viser for øvrig til beskrivelsene av verneverdiene i kapittel 6 og til kartleggingsrapportene for nærmere redegjørelse av naturverdiene i områdene.

Vern etter markaloven § 11 vil kunne ivareta de registrerte naturverdiene i områdene, og dette kan i hovedsak skje gjennom en naturlig utvikling. At områdene skal få utvikle seg fritt er i samsvar med formålet med § 11 i markaloven. En slik utvikling vil på sikt kunne øke naturverdiene i områdene fordi naturlige økologiske prosesser vil skape en økt variasjon, og bedre levevilkårene for flere arter som er truet og som naturlig hører hjemme i gammel barskog. Samtidig kan et vern få en negativ effekt på visse skjøtselsbetingete naturtyper og arter dersom skjøtsel av disse opphører. Verneforslaget har imidlertid lagt opp til nødvendig skjøtsel av områdene. Verneforslaget legger opp til at bruk av områdene til friluftsmål i all hovedsak kan videreføres, men at vernebestemmelsen er til hinder for tradisjonelt skogbruk og til hinder for vesentlige inngrep i områdene. Ut fra dagens kunnskap om naturmangfoldet i og bruk av områdene vurderer Miljøverndepartementet at videreføring av eksisterende bruk ikke vil gi særlig negative innvirkning. Vernet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene i områdene, jf. også naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Kravet om at vedtaket i hovedsak skal bygge på eksisterende kunnskap etter naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Miljøverndepartementet mener det foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkningen verneforslaget kan ha for naturmangfoldet. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 er derfor tillagt mindre vekt i denne saken.

Verneforskriftene vil i seg selv medvirke til at den samlede belastningen blir redusert gjennom varig å regulere skogbruk og hindre vesentlige inngrep i områdene. Vegetasjon og dyreliv vil bli vernet mot skade og ødeleggelse, og området vil bli vernet mot tiltak som kan endre friluftslivs- og naturopplevelsesverdiene. Samtidig må større inngrep for friluftslivet, som anleggelse av nye, og omlegging av eksisterende stier og løyper, ha tillatelse etter forskriften. Påvirkningene på naturmangfoldet ved slike tiltak må vurderes spesifikt etter naturmangfoldloven. Bruk av området til sykkelritt krever også tillatelse etter verneforskriften, da slike arrangement er vurdert til å kunne gå på bekostning av de verdiene man søker å ta vare på. I en eventuell tillatelse vil påvirkningen på naturverdiene i områdene måtte vurderes. Mindre tilrettelegginger for friluftsliv og naturopplevelse kan også tillates av verneforskriften, og eksisterende bruk til friluftslivsmål kan videreføres uhindret av vernet. Departementet vurderer at en slik bruk i hovedsak er kanalisert til eksisterende stier og løyper i områdene, og ikke vil ha vesentlig negativ innvirkning på naturmangfoldet i områdene. Samtidig vil bruk som går på bekostning av verneverdiene kunne konkretiseres nærmere i en forvaltningsplan for områdene, og hensynet til naturverdier må også være en del av en slik vurdering. Departementet anser derfor at den bruk som tillates i forbindelse med friluftsliv og naturopplevelse i områdene ikke vil ha vesentlig negativ effekt på naturmangfoldet i områdene. Formålet med dette vernet er å bevare områder for friluftslivet som fremstår urørte og naturlige, og departementet mener formålet også tar hensyn til belastning på arter, naturtyper

og økosystem i områdene. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er dermed vurdert og tillagt vekt.

I sammenheng med dette verneforslaget er det ikke nødvendig å foreta vurderinger etter naturmangfoldloven § 11 da det ikke vil bli stilt vilkår om å utrede mulig skade på naturmangfoldet. I forhold til verneforslaget er § 12 om alternativ lokalisering eller bruk av andre driftsmetoder eller annen teknikk også lite aktuell da det ikke er aktuelt å finne alternative lokaliseringer for verneområdene, og det ikke er driftsmetoder eller teknikk som må vurderes. Samtidig vil både §§ 11 og 12 måtte vurderes ved behandling av eventuelle søknader om tiltak eller dispensasjoner fra verneforskriftene.

1.3 Verneverdier

Formålet med vern av friluftslivsområder etter § 11 i markaloven er å sikre områder som på grunn av opplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet.

De fire foreslåtte verneområdene har store naturopplevelsesverdier som gjør at de skiller seg ut fra andre områder i Marka, og de har en spesiell verdi for friluftsliv.

Områdene ligger lett tilgjengelig i nærheten av mye brukte utfartssteder, og er mye brukt til friluftsliv av mennesker som ønsker varierte og naturlige friluftslivsområder. Felles for områdene er at de inneholder en stor andel eldre skog.

Områdene har vært og er i intensiv bruk til friluftsmål som turgåing, preparering av skiløyper, sykling, klatring med mer.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Truslene i verneområdet er knyttet til:

Skogbruk er en trussel mot verneverdiene i de foreslåtte friluftslivsområdene fordi det kan påvirke verneverdiene negativt ved at opplevelseskvaliteten forringes. Områdenes opplevelseskvaliteter som ligger til grunn for verneforslaget er i stor grad knyttet til at det her er en stor andel gammel skog uten nyere skogbruksinngrep.

Vegbygging, herunder landbruksveier og skogsbilveier, vil kunne gå ut over verneverdiene, og verneforskriften er derfor tilpasset til å hindre en utvikling som bryter med verneformålet. Veiutbyggingen samt påfølgende landbruksaktivitet må vurderes i denne utviklingen.

Landbrukstiltak som intensivering, driftsendringer eller utbygging kan påvirke verneverdiene negativt dersom dette fører til forurensning, nedbygging av viktige arealer og landskapsendringer. Opphør av drift er også en trussel hvor gjengroing av kulturlandskap kan forringe verneverdiene ved at landskapet

endres, naturmangfoldet reduseres og områder blir uframkommelige. Viktige kulturmarker som slåttemark og slåttemyr krever aktiv skjøtsel og bruk for å vedvare.

Skogbrann eller innsektskader kan også true verneverdiene og tiltak for å hindre utbrudd involverer ofte økt hogst i utsatte områder. Store stormskader kan også være en utfordring dersom skadene er så omfattende at de går på bekostning av verneverdiene og naturopplevelsesverdiene for friluftslivet. Eksempelvis kan nedfall av trær over stier og løyper redusere naturopplevelser gjennom ferdselsårene.

En for stor grad av tilrettelegging for ulike former for friluftsliv og idrett vil kunne gå ut over verneverdiene, og verneforskriften er derfor tilpasset til å hindre en utvikling som bryter med verneformålet.

1.5 Andre interesser

Det har vært drevet skogbruk innenfor de foreslåtte friluftslivsområdene, men dette har i de senere år skjedd i svært begrenset omfang da Oslo kommune i sin forvaltning av disse arealene har prioritert hensyn til friluftsliv og naturvern foran skogbruk.

Områdene benyttes også til idrettsformål

I alle områdene er det kraftledninger, veier, løyper eller stier enten innenfor verneforslaget eller langs grensene.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn

Markaloven ble vedtatt av Stortinget i 2009 for å sikre en helhetlig forvaltning av Marka. I markaloven vedtok Stortinget en egen lovhjemmel (§ 11) for vern av særskilt viktige friluftslivsområder. Fylkesmannen i Oslo og Akershus er gitt en samordningsfunksjon av Miljøverndepartementet for å sørge for en samlet forvaltning av *hele* Marka, selv om store deler av Marka ligger Buskerud, Oppland og Østfold. På oppdrag fra Miljøverndepartementet startet Fylkesmannen i Oslo og Akershus våren 2011 arbeidet med vern av aktuelle friluftslivsområder i Marka.

Saksbehandlingen har fulgt reglene i Markaloven, Forvaltningsloven og utredningsinstruksen.

Fylkesmannen har i verneprosessen lagt vekt på samarbeid og dialog med grunneiere, organisasjoner og kommuner. Verneprosessen startet med en

innspillsfase hvor det var mulig for de som ønsket det, å foreslå aktuelle områder for vern. Videre ble det sendt ut informasjonsbrev og oppstartsmelding, informert om prosessen på Fylkesmannens nettsider gjennomført informasjons- og dialogmøter, publisert kunngjøringer i aviser, og gjennomført høring av verneforslaget.

I løpet av høringsperioden er det avholdt høringsmøter med Norsk Organisasjon for terrengsykling og IF Frøy. Fylkesmannen har anført at man med fordel kunne avholdt møter med disse organisasjonene om sykling i verneområdene før et verneforslag med restriksjoner på sykling ble sendt på høring.

2.2 Forvaltningsmyndighet

Miljøverndepartementet bestemmer hvem som skal ha forvaltningsmyndigheten i de foreslåtte verneområdene. Fylkesmannen mener forvaltningsmyndigheten med fordel kan tillegges Oslo kommune. Kommunen har god erfaring og kunnskap om forvaltning av områder for friluftsliv. Dersom Oslo kommune tillegges forvaltningsansvar for områdene vil de være både tiltakshaver, grunneier og forvaltningsmyndighet i en del tilfeller. Fylkesmannen ser at dette kan være problematisk. Dette kan løses ved at disse rollene fordeles på en hensiktsmessig måte innad i Oslo kommune, eller ved at Fylkesmannen i Oslo og Akershus gis forvaltningsmyndighet for områdene. For øvrig viser Fylkesmannen til kapittel 5.5.

Miljøverndepartementet ser det som hensiktsmessig at forvaltningsmyndigheten legges til Fylkesmannen. Det kan på et senere tidspunkt, når man har fått erfaringen med forvaltningen av slike særskilt vernede friluftsområder, vurderes om myndigheten skal delegeres til kommunen. Departementet anbefaler at fylkesmannen som forvaltningsmyndighet i samarbeid med Oslo kommune finner hensiktsmessige løsninger for gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningstiltak, jf. markaloven § 9.

2.3 Skjøtsel

De foreslåtte områdene består i hovedsak av eldre barskog. Erfaringen fra slike områder viser at det er et lite behov for skjøtsel. De fire områdene som nå foreslås vernet etter Markaloven skiller seg naturreservater vernet etter naturmangfoldloven ved at verneformålet er knyttet til naturopplevelsesverdier for friluftslivet og ikke naturmangfold. Forvaltning og skjøtsel av områdene må foregå på en slik måte at opplevelsesverdiene i områdene ikke forringes. Dette kan medføre noe mer skjøtsels- og tilretteleggingsbehov enn det som er vanlig i naturreservater. Ved gjengroing eller nedfall av trær over stier og løyper kan det være aktuelt å gjøre tiltak for å opprettholde naturopplevelsesverdien. Samtidig er det viktig at det er den naturlige dynamikken i skogen som i all hovedsak skal bestemme utviklingen slik at områdene får et mest mulig naturlig og urørt preg.

I noen områder som er lite friluftsvennlige kan det være aktuelt å gjøre aktive restaureringstiltak for å øke opplevelsesverdien. Eksempler på dette er tette bestand med ungskog som kan tynnes for å gjøre de mer åpne og mer sjiktet. Noen myrer har også vært grøftet, og er i en gjengroingsfase. Her kan det også være aktuelt med tiltak. Slik skjøtsel skal fremgå av en egen forvaltningsplan.

Områdene Hauktjern og Spinneren inneholder kulturlandskap som er skjøtselsbetinget. Skjøtselsbehovet knytter seg til slått og gjenåpning av gammel slåttemark. Områdene hvor det er behov for dette er definert i egen sone på verneforslagskartet, og disse områdene vil kreve oppfølging. Områdene som er avgrenset er ansett som de største aktuelle skjøtselsområdene, og er basert på historiske flybilder. En forvaltnings/ skjøtselsplan må beskrive aktuell skjøtsel nærmere, avhengig av tilgjengelige ressurser og faglige vurderinger rundt kulturhistorie, naturopplevelsesverdier og naturverdier. Fylkesmannen tilrår at kulturhistorie og naturopplevelsesverdier skal gis prioritet fremfor naturverdier i en slik skjøtselsplan, dersom de ulike verdiene ikke kan kombineres på samme areal. Miljøverndepartementet støtter denne vurderingen.

2.4 Bruk og tilrettelegging

De fire områdene er alle bynære, lett tilgjengelige og svært mye brukt. I områdene vil det bli en avveining mellom tilrettelegging for friluftsliv og å bevare det urørte preget. Friluftslivet er ikke konstant, men er under stadig utvikling. Nye former for friluftsliv kommer til, og nye behov for tilrettelegging kan vise seg. utfordringer med slitasje og fremkommelighet for flere brukergrupper gjør også at tilretteleggingstiltak kan være nødvendig. Samtidig er det viktig at verneformålet for områdene står i fokus slik at det naturlige og urørte preget bevares. Det er den verdien man søker å ta vare på for Markas brukere med vern av områder etter markaloven § 11. Denne avveiningen må derfor vurderes nøye i forvaltningen av områdene.

Vedlikehold av eksisterende veier, stier, løyper og ledninger innenfor verneforslaget skal kunne fortsette, men eventuelle ønsker om utvidelser, oppgraderinger og nye anlegg må omsøkes.

Det går i dag tre større kraftledninger gjennom Nordmarka og inn til Oslo. To av disse går i parallell mellom Ådal og Sogn, en trase som går på utsiden av Skjennungsåsen friluftslivsområde. Det foreligger et forslag om å erstatte disse tre forbindelsene med én ny 420 kV-ledning. Det er på vernetidspunktet ikke avklart hva slags løsning som eventuelt blir valgt. Vernet skal ikke være til hinder for bygging og drift av eventuell ny 420 kV ledning gjennom Nordmarka. Det skal derfor gis tillatelse til inngrep i verneområdene dersom dette er påkrevet for denne utbyggingen.

2.5 Informasjon og merking

Det bør utarbeides informasjon om områdene, som for eksempel informasjonsplakater, kart og andre hensiktsmessige formidlingsmåter. På de mest brukte innfartsårene skal det settes opp skilt som informerer om at området er vernet. Miljøverndepartementet forutsetter at informasjon utarbeides enhetlig i forhold til annen informasjon om vern i Marka, og at skilt o.l. settes opp skånsomt og så lite dominerende som mulig. Områdenes avgrensning bør være tilgjengelig i offentlig kartverk, og gjennom innleggelse i Direktoratet for naturforvaltnings Naturbase. Forvaltningsmyndigheten for områdene vil være ansvarlig for å gjennomføre informasjonstiltak for områdene.

2.6 Økonomiske konsekvenser

Kostnader til merking av grenser, oppsyn, informasjon m.m. vil dekkes innenfor gjeldende budsjetttrammer over kapittel 1420 post 30 statlig båndlegging av friluftsområder.

3. VIKTIGE ENDRINGER UNDER VERNEPLANPROSESSEN

Det har blitt foretatt flere endringer av verneforskriftene og enkelte endringer av grensene for de foreslåtte vernområdene etter høringer. Fylkesmannen har i sitt arbeid lagt vekt på å imøtekomme innspill rundt idretts- og friluftaktiviteter, så fremt dette kunne ansees som forenlig med verneverdiene.

3.1 Endring i avgrensning

Skjennungsåsen friluftslivsområde:

Fylkesmannen har tilrådet at området sør for Frønsvollen tas med i friluftslivsområdet, jf. de to alternative avgrensningene som ble sendt på høring.

Godbekken friluftslivsområde:

Det er foretatt en mindre justering nord for Nedre Blanksjø for å inkludere gammel granskog med en liten bekkekløft.

Hauktjern friluftslivsområde:

Fylkesmannen tilrådet det mest omfattende av de to alternativene avgrensningene som ble sendt på høring. Miljøverndepartementet støtter denne vurderingen. Det er etter innspill fra Forsvarsbygg foretatt en mindre justering av vernegrensen øst i Hauktjern av hensyn til veien til Haukåsen.

Spinneren friluftslivsområde:

Fylkesmannen tilrår at områdets utvides østover mot Sør-Elvåga, som omtalt i høringsforslaget. Miljøverndepartementet støtter denne vurderingen. Utvidelsen utgjør et tileggsareal på 640 dekar i forhold til avgrensningen som ble sendt på høring.

3.2 Endring av verneforskrifter

Det foreslås flere endringer av forskriftene etter høring:

- Forslaget om forbud mot sykling på blåmerkede stier er frafalt. I stedet foreslås det søknadsplikt for å avholde eventuelle sykkelritt innenfor friluftslivsområdene.
- Etablering av nye stier og løyper i områdene kan tillates etter søknad, hvis tiltaket ikke strider mot verneformålet.
- Unntaket for preparering av skiløyper i områdene endres fra ”Preparering av eksisterende løyper med samme standard som ved vernetidspunkt” endres til ”Preparering av eksisterende skiløyper”, for å ta høyde for nye metoder for preparering. Endringer i bredde på løypetraseer, og andre tiltak som krever tilrettelegging av traseen vil imidlertid kreve søknad.
- Forvaltningsplaner for områdene kan gi nærmere bestemmelser om bruk av områdene.
- Etablering av nye klatrefelt i alle de fire områdene kan tillates gjennom en forvaltningsplan.
- Det åpnes for hogst av ved til eget bruk på hytter i Spinneren friluftslivsområde.
- Det åpnes for forsiktig skjøtsel for å sikre utsikt fra Skjennungstua og Frønsvollen i Skjennungsåsen friluftslivsområde.
- Det gis mulighet for drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi, telefon og kraftanlegg i Skjennungsåsen friluftslivsområde.
- Bestemmelsen om motorferdsel på vei i forbindelse med forvaltning og skjøtsel av området er fjernet i Skjennungsåsen, Godbekken og Spinneren friluftslivsområde da den ikke er relevant.
- Det er foretatt en justering av verneformålet for alle områdene for å understreke at det å bevare det naturlige og urørte preget på områdene er en del av formålet med vernet.

Miljøverndepartementet anbefaler at forskriftene i tillegg justeres slik at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med bl.a. beiting, merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier. Dersom det i framtiden blir aktuelt med utvidelser og oppgraderinger av eksisterende anlegg som f.eks veier, løyper og ledninger må dette omsøkes, jf forskriftenes § 7. Miljøverndepartementet mener videre at det i fire foreslåtte friluftslivsområdene skal utarbeides forvaltningsplan fordi dette er områder som er mye brukt, og det er derfor viktig at nærmere retningslinjer for bruk og tiltak i områdene avklares i en forvaltningsplan. Forskriftenes § 10 endres derfor i samsvar med dette. Departementet slutter seg

for øvrig til Fylkesmannens tilrådning når det gjelder forslag til endringer i avgrensning og forskrifter.

4. GENERELLE MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

I tillegg til berørte grunneiere og rettighetshavere har følgende organisasjoner og instanser hatt verneforslaget på høring:

Akershus Bondelag, Akershus fylkeskommune, AVINOR AS, Bergvesenet, Biologisk institutt, Den Norske Turistforening, DNT Oslo og Omegn, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Hafslund Nett, Jernbaneverket region øst, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund, Luftfartstilsynet, Markarådet, Marit Bache, Natur og Ungdom, Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handicapforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund Akershus, Norges Jeger- og Fiskerforbund Oslo, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges skogeierforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk Industri, Norsk institutt for naturforskning, Norsk organisasjon for terrengsykling avd. Oslo og Akershus, Norsk Orkideforening, v/Steinar Samsing Myhre, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk ornitologisk forening Oslo og Akershus, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NSB hovedadm, NTNU Fakultetet for naturvitenskap og teknologi, NTNU Vitenskapsmuseet, NTNU Ringve botaniske have, Oslo Energi, Oslo kommune, Oslo kommune, Bymiljøetaten, Divisjon Bydrift, Skog og Landskap, Oslo og Omland Friluftsråd, Reiselivsbedriftenes landsforening, Riksantikvaren, SABIMA, Skiforeningen, Skjennungstua, Skog og landskap, Statens Kartverk, Statens landbruksforvaltning, Statens vegvesen Region Øst, Statkraft SF, Statnett SF, Statsbygg, Statskog, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Språkrådet, Universitetet for miljø- og biovitenskap, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Verdens Naturfond og Østmarkas venner.

Totalt kom det inn 83 høringsuttalelser. Ingen av uttalelsene er negative til hovedtanken med vern av friluftslivsområder iht. § 11 i markaloven.

Oslo kommune er i det alt vesentlig positiv til forslaget om å verne de foreslåtte friluftsområdene i marka.

Mange av uttalelsene er knyttet til forslaget om restriksjoner på sykling i de foreslåtte verneområdene. Fylkesmannen mottok 51 høringsuttalelser fra privatpersoner som i hovedsak har merknader til de foreslåtte restriksjonene på sykling. Disse uttalelsene vil ikke bli kommentert enkeltvis, men det henvises til kapittel 4.3 der spørsmålet om sykling er oppsummert.

4.1 Saksbehandling

Norges Cykleforbund mener det er en formell feil i saksbehandlingen da den mest berørte brukergruppene – syklistene – ikke har fått tilsendt høringsutkastet.

Fylkesmannen beklager at sykkelorganisasjonen ikke var med på den opprinnelige adresselisten, men viser til oversendelse av høringsdokumentene til Norges Cykleforbund, Norsk organisasjon for terrengsykling og Syklistenes landsforbund den 28.02.2013. Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omegn, fikk tilsendt høringsutkastet 16.02.2013. For øvrig har høringsutkastet vært kunngjort i avis og på nettsider. Det er Fylkesmannens ønske at alle interesserte organisasjoner skal bli hørt, og Fylkesmannen er av den oppfatning at organisasjoner som ønsker det er kommet til orde i høringen.

Miljøverndepartementet ser at sykkelorganisasjonene burde vært med på opprinnelig adresseliste, men anser på bakgrunn av kunngjøring på nettsider og i avis – samt ettersending av høringsdokumenter at markalovens krav til saksbehandling er ivaretatt.

4.2 Generelt om formålet

Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) mener vern kan være en viktig måte å sikre arealer til friluftsliv på i fremtiden, men vernebestemmelsen må fremme friluftslivet. FRIFO mener at en verneforskrift ikke kan lages etter samme mal som et naturreservat etter naturmangfoldloven, men må tilpasses det friluftslivet som er formålet med vernet.

Friluftsrådernes Landsforbund mener det er viktig og riktig at det for Marka er en mulighet for å verne områder ut fra hensyn til friluftsliv. Erfaringer fra dette arbeidet bør brukes til å vurdere behov og hensiktsmessighet av å innføre en generell hjemmel til å verne områder ut fra friluftsverdi. Skogen har en særlig betydning for friluftsliv og naturopplevelse, og moderne skogbruk med store hogstflater, kjøreskader og uensarta ungskogsområder er utfordringer i forhold til dette. Friluftsrådernes Landsforbund gir på dette grunnlag full støtte til vern av de fire foreslåtte områdene.

Idrettens Samarbeidsutvalg Østensjø (ISUØ) gir sin støtte til at alle de fire områdene gis vern etter markaloven slik at de kan være arenaer for rike naturopplevelser og spennende fysisk utfoldelse.

IF Frøy har ingen generelle innvendinger mot vern av områdene, men er i mot Fylkesmannens forslag om å forby sykling på visse stier. IF Frøy stiller spørsmål ved om det er snakk om et midlertidig eller varig vern, jf. § 11 i markaloven.

Interessegruppe for Hytteeiere i Marka tillegger utformingen av verneforskriftene stor vekt fordi de oppfatter dem som et pionerarbeid som vil kunne danne mal for vern med friluftslivet som formål. Interessegruppen mener første del av formålet til områdene er bra, men at man kommer med en selvmotsigelse når man beskriver områdene som både mye brukt og urørte og naturlige i verneformålet. De mener forskriftsforslaget forøvrig i liten grad reflekterer hva som er viktige friluftsverdier i områdene, og at forskriftene derfor bør revideres.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus er fornøyd med at man har fått en egen hjemmel for vern av områder av hensyn til deres verdier for friluftsliv og naturopplevelse, og at arbeidet med vern er i gang. Naturvernforbundet påpeker at mangelen på erstatningsordninger gjør vernet vanskeligere enn nødvendig, og viser til at områdene som foreslår vernet er lite truet av skogbruk.

Norges Cykleforbund (NCF) mener Fylkesmannens forslag til verneforskrifter ikke har holdt seg innenfor markalovens formål. NCF mener Fylkesmannens høringsutkast viser at det er naturverdier som i hovedsak danner grunnlaget for verneforslaget, og stiller på bakgrunn av dette spørsmål ved det rettslige grunnlaget for vern.

Norges Idrettsforbund (NIF) viser til at markaloven skal fremme bruk og tilrettelegging av Marka, og at vern etter markaloven som griper inn i dette hovedformålet, krever klar hjemmel og grundig begrunnelse. NIF mener Fylkesmannen har gått ut over hjemmelsgrunnlaget ved å foreslå vernetiltak som utelukkende er begrunnet i *naturopplevelsesverdien*, og ikke *naturopplevelsesverdien som kvalitet for friluftslivet* slik det står i § 11 i markaloven. NIF mener Fylkesmannen bruker markalovens § 11 for å verne naturverdier, og at et slikt vern ikke er hjemlet i markaloven, men eventuelt i naturmangfoldloven.

Norges Orienteringsforbund er skeptiske til at vernebestemmelsene er skrevet etter mal for naturvernområder.

Norges Vassdrags- og Energidirektorat kan ikke se at vern i samsvar med forslagene vil ha konsekvenser for vassdrag eller kjente energiresurser, og tar forslagene til etterretning.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omeg (NOTS) er positive til at skog vernes og forvaltes med friluftsopplevelser som formål, og at vern av områdene er riktig sett fra et perspektiv om bevaring av store friluftsområder for Oslos innbyggere.

Oslo Idrettskrets (OIK) er prinsipielt positive til etablering av friluftslivsområder etter § 11 i markaloven, men har motforestillinger mot enkelte av

Fylkesmannens forslag. OIK uttrykker uro over at Fylkesmannens forslag synes å være basert på en grunnleggende uenighet om hvorledes markaloven skal fortolkes. De minner om at Stortinget endret Regjeringens forslag til formålsparagraf for markaloven, slik at idrett ble likestilt med friluftsliv og naturopplevelse, og at hensynet til idrett derfor må sidestilles med hensynet til naturopplevelse med mindre det i konkrete spørsmål foreligger flertallsmerknader som sier noe annet. OIK forutsetter at Fylkesmannen endrer språkbruken slik at det går klart frem at formålet med friluftslivsområdene er å fremme aktivitet i naturskjønne omgivelser, ikke etablering av naturvernområder. OIK mener ordbruken ikke må kunne benyttes til å innføre forbud mot aktiviteter og idrettskonkurranser gjennom områdene som er tillatt etter markaloven.

Oslo kommune mener det er positivt at fire verdifulle, mye brukte områder med variert og intakt natur i Oslo kommunes del av Marka nå foreslås vernet etter markaloven. Kommunen er også enig i Fylkesmannens vurdering om at de fire områdene kvalifiserer til vern og har store opplevelses- og naturkvaliteter.

Oslo kommune, Bydel Østensjø ser positivt på områdene kan beholde sine kvaliteter som friluftsområder, blant annet gjennom at skogbruk og andre tiltak blir regulert. Bydelsutvalget mener det er positivt at mange ønsker å bruke de mulighetene som vi har i byens nærområder til friluftsmål.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) ser positivt på verneforslaget, og mener det er viktig at man verner spesielle områder for å unngå inngrep og anlegg som truer områdenes særpreg. OOF mener de fire foreslåtte områdene virker gjennomtenkte og godt begrunnet, men bemerker at truslene mot disse områdene er små. OOF mener at forskriften bør reduseres/forenkles slik at restriksjonsnivået for bruk av områder vernet etter § 11 til friluftsliv blir liggende på samme nivå som ellers i Marka etter markaloven.

Skiforeningen viser til formålet med markaloven som er ”å fremme og tilrettelegge for friluftsliv, naturopplevelse og idrett”, og at slik de ser det er forslaget til forskrifter bygget over samme lest som en naturvernforskrift. Skiforeningen mener forskriften må omformuleres slik at den ikke medfører hindringer for friluftslivet. Skiforeningen vil fremheve verdien av tilgjengelighet i de fire områdene, og at skiløyper muliggjør besøk også vinterstid og derfor er viktige for å bedre områdenes tilgjengelighet. Skiforeningen ønsker å understreke viktigheten av at arbeidet i Marka ikke blir mer byråkratisk, og at vern av områder ikke må komme i strid med markalovens formål.

Statskog forvalter Statsbygg arealer i området Skjennungsåsen (gnr. 41, bnr. 1) og aksepterer samme løsning som foreslått for Oslo kommune på dette beskjedne arealet, men bemerker at vern etter § 11 ikke nødvendigvis vil være en fremtidig løsning for vern på Statskogs eiendommer.

Statens vegvesen, Region øst forholder seg til gjeldene lovverk, deriblant markaloven, og har derfor ingen planer eller interesser som berøres av forslaget om vern, og har forøvrig ingen kommentarer til planen.

Syklisterenes Landsforening støtter et vern av verdifulle og sårbare skogområder.

Østmarkas venner (ØV) er svært fornøyd med at to av deres forslag i Østmarka er foreslått vernet etter § 11 i markaloven. ØV mener diskusjonen i enkelte fora etter at høringsforslaget ble sendt ut, tyder på at ikke alle har forstått lovens intensjon med § 11 områdene. ØV påpeker at det er lite igjen av slike områder, og at verneforskriften må sørge for at de spesielle opplevelsesverdiene ikke forringes. Resten av marka er imidlertid til allmenn bruk, og trenger ikke særskilt vern utover Markaloven. ØV støtter forslaget til verneforskrifter og synes de er godt egnet til å ivareta områdenes opplevelsesverdier i henhold til formålet.

Fylkesmannen viser til at dette verneforslaget er et forslag om varig vern av områdene, og de fire områdene omfatter om lag 0,5 % av Markas totale areal. Fylkesmannen har merket seg at mange organisasjoner er positive til å verne skogområder for naturopplevelse og friluftsliv, og at det ikke er kommet inn uttalelser som er negative til grunntanken med vern av friluftslivsområder etter § 11 i markaloven.

Flere høringsuttalelser ytrer skepsis til at verneforskriftene har likheter med forskrifter for vern etter naturmangfoldloven. Dette er et bevist valg. Fylkesmannen viser til at man har god erfaring med bruk av oppsettet i verneforskrifter etter naturmangfoldloven, og at formålet med vern av områder etter § 11 nettopp er å ta vare på spesielle naturkvalitetene. Her er i midlertidig formålet med å ta vare på naturen at den har verdi for naturopplevelse for friluftslivet, mens det er ivaretagelse av naturmangfold som er grunnlaget for vern etter naturmangfoldloven. Fylkesmannen mener det er fornuftig å bruke de erfaringer man har fra vern etter naturmangfoldloven i utarbeidelser av forskriften, men har justert forskriftene noe på bakgrunn av innspillene som er kommet i høringen.

Fylkesmannen har fått flere innspill på at formålet med vern slik det fremstår i høringsutkastet er i strid med markalovens formål. Fylkesmannen er ikke enig i denne påstanden. Markalovens formål er bygget på tre hovedpilarer – friluftsliv, naturopplevelse og idrett. I markaloven § 11 går det klart frem at det er naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vern etter denne bestemmelsen. Målet er ikke å hindre idrettsaktivitet i områdene, men i den grad det er tiltak eller bruk som er negative for verneverdiene mener Fylkesmannen at slike tiltak eller slik bruk ikke vil være tillat, selv om idrett er en del av

markalovens formål. I den forbindelse viser Fylkesmannen til Ot.prp. 23 om markaloven, side 44 og 45:

"Av første ledd annet punktum fremgår at Kongen i forskrift i forbindelse med vernevedtak kan gi nærmere bestemmelser om området, herunder dets skjøtsel og bruken av det. Som skjøtselstiltak som kan fastsettes av Kongen i forskrift, regnes alle tiltak som anses nødvendig for å fremme, opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder merking av området. Det kan f.eks. være opprensning for å hindre gjengroing, hogst eller opprydning etter tidligere naturinngrep med fjerning av forfalte anlegg mv. Det kan ikke gjennomføres tilretteleggingstiltak som endrer områdets karakter."

"Fjerde ledd angir begrensninger for hvilke tiltak som kan settes i verk i friluftslivsområde. Det må i friluftslivsområde ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre områdets verdi som friluftslivsområde. Forbudet vil for eksempel kunne innebære begrensninger i tilknytning til skogsdrift, anlegging av løyper til idrettsformål, visse typer landbruksdrift mv. Fjerde ledd annet punktum sier at departementet i tvilstilfelle kan avgjøre om et tiltak kan endre områdets verdi som friluftslivsområde."

For øvrig ser Fylkesmannen at restriksjonsnivå er lagt noe høyt på enkelte områder, og at noen av forslagene i høringsutkastet bør endres. Dette blir kommentert nærmere i neste delkapittel.

Miljøverndepartementet støtter Fylkesmannens vurderinger. Vernet er ikke en begrensning for utøvelse av friluftslivet slik det i all hovedsak utøves i de aktuelle områdene i dag. Vernet gjelder for en veldig liten del av de lett tilgjengelige delene av marka, og restriksjonene vil kun gjelde for aktiviteter/bruk som vil forringe områdenes verdi som friluftsområde.

4.3 Sykling, klatring, orientering og annen bruk

DNT Oslo og Omegn (DNT) viser til friluftslovens §§ 2 og 11, og kan ikke se, slik forholdene er nå, at det er behov for et generelt forbud mot sykling. DNT mener at forvaltningsmyndigheten heller bør ha en hjemmel for å kunne gripe inn dersom forholdene endre seg og syklingen truer selv formålet med vernet. Restriksjoner som eventuelt legges bør ta utgangspunkt i de faktiske forholdene i verneområdene, og ikke i en bestemt merketype på stier eller løyper.

Friluftsrådenes Landsforbund (FL) har merket seg at det er betydelig konflikt knyttet til forslaget om å forby sykling på blåmerkede stier. FL viser til Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) arbeid der man har etablert en god dialog mellom aktuelle interesseorganisasjoner. FL håper det er mulig å finne løsninger på denne måten framfor innføring av forbud. FL viser for øvrig til OOFs uttalelse.

Friluftslivets Fellesorganisasjon (FRIFO) er i utgangspunktet mot enhver regulering som kan rokke ved allemannsretten dersom ikke svært viktige naturverdier står på spill. Verneområdet må sikre et allsidig friluftsliv, og ikke forby slik aktivitet. Brukere og aktivitetsformer kan endres, og verneforskriften må ikke være til hinder for slike endringer. FRIFO mener at et forbud mot sykling griper inn i allemannsretten, og at andre tiltak enn forbud må iverksettes. FRIFO mener at slitasje generelt er et bra tegn på at Marka brukes. Klatring er en økende aktivitet, og FRIFO mener det i alle områdene bør legges inn en formulering om at etablering av nye klatreruter er tillatt.

IF Frøy er sterkt i mot ethvert forbud mot sykling i Marka. IF Frøy viser at sykkel er en måte for mange å komme seg ut i Marka, og fremhever at terrengsykling er en av ganske få idretter som bruker naturen som den er. IF Frøy mener en hver form for restriksjon på sykling strider mot markalovens intensjon, og har ikke opplevelse av at det er utfordringer i forhold til slitasje og økt tilrettelegging. IF Frøy mener et forbud vil føre til økt slitasje i områdene fordi ferdselen kanaliseres bort fra stier som er bærekraftige. IF Frøy mener holdningsskapende arbeid og samarbeid er bedre enn restriksjoner for å sikre særlige sårbare områder. IF Frøy viser til stivettreglene til Norsk Organisasjon for Terrengsykling, og har konkrete forslag i forhold til tilrettelegging for større idrettsarrangement.

Interessegruppe for Hytteeiere i Marka mener at det er avgjørende for område som skal vernes pga sine brukskvaliteter, at den bruk som har bidratt til kvaliteten legges til grunn og kan fortsette. Dette bør også innbefatte eventuelle hytter innefor verneforslagene.

Idrettens Samarbeidsutvalg Østensjø (ISUØ) foreslår at bestemmelsen om forbud mot sykling i verneområdene tas ut i sin helhet. ISUØ fremholder at de er absolutt uhensiktsmessig å påtvinge sykkelaktiviteter og sykkelidrett direkte forbud. ISUØ mener dette også kommer i konflikt med markalovens § 1 fordi sykling utvilsomt hører naturlig hjemme i Marka og under markalovens formål. ISUØ mener et forbud for å avdempe brukerkonflikter er den aller minst egnede løsningen, og mener brukerkonfliktene heller vil øke som følge av et forbud. Slitasje vil flyttes over fra blåmerkede stier til mer sårbare områder hvor slitasje vil kunne bli et reelt problem. ISUØ ønsker positiv utvikling rundt sykling med tilrettelegging og holdningsskapende arbeid.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) mener det utvilsomt er plass til alle i Marka, men at det noen søker utelukker andres ønsker. De viser til at gammelskogskvalitetene er idealtilstanden som folk ønsker å oppleve, men at sterk tilrettelegging og konsentrert bruk er negativt for opplevelsen. NOA mener at sykling på stiene bidrar negativt til opplevelsen proporsjonalt med antallet syklistene. NOA mener at det på sikt bør differensieres mellom områder for ulike brukergrupper, men at det er mulig det ikke er politisk modenhet for det enda.

NOA mener forskriften må sikre naturverdiene mot ødeleggelse, men også bevaring av de trolske og mystiske stemningene mot aktiviteter som ødelegger for opplevelsen av disse. Forskriften bør derfor inneholde en hjemmel for å regulere bruken av områdene.

Norges Cykleforbund (NCF) mener forbud mot sykling på blåmerkede stier er i strid med markaloven og dens intensjoner. NCF er imot ethvert forbud mot sykling i Marka, men vil bidra aktivt til positivt, holdningsskapende arbeid. Utredninger av det foreslåtte forbudet mot sykling virker fraværende.

Norges Idrettsforbund (NIF) mener markaloven § 11 ikke hjemler sykkelforbud på etablerte stier. NIF mener det er en selvmotsigelse å forby sykling på blåmerkede stier i forbindelse med slitasje og behov for tilrettelegging, mens det skal være tillatt å sykle på rødmerkete løyper. Etter deres mening vil sykling på rødmerkete løyper gir sterkere slitasje og større behov for tilrettelegging. NIF mener utfordringene med sykling bør løses med andre virkemidler enn de Fylkesmannen foreslår.

Norges Klatreforbund og Magasinet Klatring er tilfredse med at det ikke legges begrensninger på klatreaktiviteten ved Hauktjern, men registrerer med stor bekymring at de andre områdene skal vernes for videre klatreutvikling. De ber om at begrensninger på klatring tas ut av verneplanen.

Norges Orienteringsforbund ønsker at for å sikre at fremtidig tolkning av vernebestemmelsene ikke medfører hindringer for idrettsforeningers friluftaktiviteter i områdene, legges det til et punkt i § 4 om at orienteringsløp og utplasseringer av orienteringsposter er tillatt.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omegn (NOTS) mener restriksjoner mot ferdsel på sykkel i Marka ikke er berettiget, verken ut fra allemannsretten eller i forhold til påståtte problemer terrengsykling forårsaker. NOTS oppsummerer ulike former for terrengsykling i Marka, og mener forslaget om å forby sykling på blåmerkede stier er dårlig begrunnet og svært uheldig på flere forskjellige vis. NOTS mener de foreslåtte tiltakene mot sykling vil virke mot sin hensikt. NOTS mener det i høringen fremstår som om syklistene nærmest alene står for økt slitasje og at sykling oppleves som sjenerende for markabrukeres naturopplevelse. NOTS mener påstandene ikke er underbygget med fakta, men leveres som selvsagte sannheter. De mener restriksjoner og forbud må bygge på fakta. NOTS peker på flere forskjellige faktorer som viser at grunnene til slitasje i Marka er sammensatte, og at konflikter mellom syklistene og gående i liten grad er knyttet til sykling på sti. NOTS er ikke kjent med noe faglig belegg for at syklende sliter mer på stier enn gående. NOTS bemerker at regulering av ferdsel på bakgrunn av stimerking har uheldige sider ved seg.

Oslo Cyklekrets er i mot forbud og restriksjoner fordi de mener dette kan føre til redusert bruk av marka. Cyklekretsen er for tilrettelegging og holdningsskapende arbeid. De tiltrer høringsuttalelsene til IF Frøy og Oslo idrettskrets.

Oslo Idrettskrets (OIK) mener verken markaloven eller dens forarbeider kan sees å hjemle et forslag som reduserer adgangen for en stor brukergruppe. OIK mener det er begrensede brukerkonflikter på stiene i marka, og at de som er først og fremst må bekjempes med holdningsskapende tiltak. OIK er enig i at det er et problem med slitasje i mange områder avhengig av trafikk og grunnforhold, men mener det foreslåtte forbudet vil føre til opparbeidelse av nye stier og mer slitasje. Svaret på slitasjeproblemer er derfor tilrettelegging. OIK forutsetter at Fylkesmannen fjerner forslagene om forbud mot sykling på eksisterende stier og erstatter dem med regler med vekt på tilrettelegging og skjøtsel.

Oslo kommune mener Marka bør være et område der en i størst mulig grad søker å unngå påbud, forbud, ferdselsreguleringer og skilting knyttet til slike begrensninger. Sykling kan gi slitasje, men Oslo kommune mener likevel forbud ikke er noe god løsning. Oslo kommune viser til at blåmerkede stier ikke er juridisk bindende, at et forbud blir umulig å håndheve og at det heller bør vurderes å legge om stiene med slitasjeproblemer.

Oslo kommune, Bydel Østensjø støtter ikke forslaget om sykkelforbud. Bydelsutvalget ønsker at flest mulig skal bruke Marka til friluftsmål, og vil presisere at idrettsaktiviteter er et område som særlig skal ivaretas gjennom markaloven. De understreker at terrengsykkelritt har blitt en tradisjon for Østmarka fordi Oslo kommune har stilt seg positive til dette, og at dette er et bidrag i forhold til barne- og ungdomsarbeid, folkehelse og generelt engasjement blant unge. Bydelsutvalget mener at eventuelle brukerkonflikter bør løses gjennom andre måter enn forbud.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) har opprettet et arbeidsutvalg knyttet til sykkel, og foreslår at spørsmål knyttet til sykling i Marka utsettes til arbeidsutvalget har avgitt sin innstilling. Arbeidsutvalget har som mål å bli ferdig før sommeren.

Skiforeningen mener et forbud mot stisykling hadde vært en betydelig innskrenkning i et område som skal vernes for – og ikke imot - friluftsliv. Skiforeningen ønsker ikke at konflikter mellom brukergrupper i Marka løses gjennom lovverk.

Statens Landbruksforvaltning bemerker at det er gjort generelle unntak fra verneforskriften til blant annet beiting, motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe, men at det ikke er gjort unntak fra vernebestemmelsene til utsetting av saltstein.

Sykelgruppa i Helsedirektoratet er negative til forslaget om et forbud mot sykling på blåmerkede stier. Sykelgruppa viser til at sykling er en utmerket aktivitet som har god helsefremmende effekt mot alle ikke-smittsomme sykdommer. Sykelgruppa mener samfunnet bør oppmuntre til økt fysisk aktivitet gjennom tilrettelegging i stede for å legge begrensninger som kan øke avstanden mellom de som er i fysisk aktivitet og de som ikke er det.

Syklistenes Landsforening mener helt andre virkemidler enn forbud kan brukes for å minske konflikter og slitasje som følge av terreng- og stisykling. Forbundet frykter at forslaget med sykkelforbud slik det er utformet i høringsforslaget kan skape presedens både lokalt og nasjonalt. Forslaget vil etter deres vurdering utfordre og uthule allemannsretten ved at terreng- og stisyklister utpekes som en uønsket brukergruppe. De mener konflikter og utfordringer mellom brukergrupper kan løses med bedre dialog, og ønsker å bidra med konstruktive løsninger. Syklistenes landsforening viser til at terreng- og stisykling er en positiv aktivitet som er i kraftig vekst, og tror at et forbud vil føre til et større konfliktnivå og større slitasje i andre områder.

United Bakeries Norway AS, representert v/ Føye advokatfirma, har et betydelig engasjement i terrengsykkelsporten blant annet gjennom United Bakeries Cup og Team United Bakeries. Etter deres oppfatning er det ikke rettslig grunnlag for å innta et sykkelforbud i verneforskriftene, da spørsmålet om sykling ikke har vært en del av verneplanarbeidet. Videre mener de at et sykkelforbud etter § 11 i markaloven ikke kan innføres med grunnlag i brukerkonflikter, og at kunnskapsgrunnlaget for å innføre et sykkelforbud er for dårlig. United Bakeries Norway AS ber om at bestemmelsen om sykkelforbud fjernes fra de fire verneforskriftene.

Østmarkas Venner (ØV) vil påpeke at allemannsretten har en begrensning i friluftslovens § 11, og at dersom sykling påvirker andre brukergrupper negativt har myndighetene gjennom gjeldende lovverk anledning til å gripe inn. ØV foreslår en endring av § 5, pkt: "Fylkesmannen kan gi bestemmelser om bruk av hest, og ellers være meglingsorgan mellom brukerinteresser dersom konflikt oppstår". Østmarkas venner har forståelse for at det må være traseer i § 11 områden som er åpne for sykling. ØV anbefaler at Fylkesmannen kartlegger forhold rundt sykling i § 11 områdene, og ellers avventer resultatene fra OOFs arbeidsgruppe for sykling i Marka. Samtidig peker ØV på to områder som er spesielt sårbare for sykling. Disse er omtalt under Spinneren friluftslivsområde i kapittel 6.4.

51 privatpersoner har uttalt seg til høringsutkastets forslag om forbud mot sykling på blåmerkede stier. 4 av disse er positive til et slikt forbud, mens de resterende har innvendinger.

Fylkesmannen har merket seg det betydelige engasjementet rundt og de mange innvendingene mot restriksjoner på sykling i de foreslåtte verneområdene. Fylkesmannen erkjenner at løsningen som ble foreslått i høringsutkastet har flere uheldige sider, og at et generelt forbud mot sykling på blåmerkede stier ikke er veien å gå. Fylkesmannen mener likevel det er behov for å kommentere noen av innspillene som er kommet, da de går på prinsipielle sider ved forvaltningen av de foreslåtte verneområdene og hvilke restriksjoner som skal gjelde.

Fylkesmannen er enig i at allemannsretten er et viktig prinsipp i norsk friluftsliv, men er ikke enig i at eventuelle restriksjoner på bruk av verneområder kommer i konflikt med allemannsretten, så fremt de er begrunnet med skader på verneverdier. Fylkesmannen mener verneområdene kan ha restriksjoner som ikke er i Marka ellers, hvis det er behov for det for å beskytte verneverdier i områdene. Fylkesmannen er enig i at slike restriksjoner skal bygge på kunnskap og fakta.

Når det gjelder eventuelle andre brukerkonflikter ser Fylkesmannen at verneforskriftene trolig ikke er et egnet verktøy for å løse slike, verken praktisk eller juridisk. Fylkesmannen viser til uttalelse fra DNT som mener at forvaltningsmyndigheten heller bør ha en hjemmel for å kunne gripe inn dersom forholdene endrer seg og syklingen truer selve formålet med vernet. Det er DNT som i stor grad er ansvarlig for merking og vedlikehold av stinettet. Fylkesmannen viser også til Oslo og Omlands Friluftsråds samarbeidsutvalg om sykling i Marka, og avventer resultatet fra dette arbeidet som vi håper kan bli et godt grunnlag for gode samarbeidsløsninger, og for å vurdere behov for eventuelle restriksjoner i fremtiden. Fylkesmannen har merket seg uttalelsen fra IF Frøy som viser til stivettreglene fra Norsk organisasjon for terrengsykling, og at holdningsskapende arbeid og samarbeid er bedre enn restriksjoner for å sikre særlig sårbare områder.

Fylkesmannens tilrådning til verneforskriftene for områdene er justert slik at det ikke innføres et forbud mot sykling på blåmerkede stier, men at det legges en søknadsplikt på å avholde sykkelritt i de foreslåtte verneområdene. Dette tilrådes at forvaltningsmyndigheten skal kunne vurdere om et sykkelritt i verneområdene går på bekostning av verneverdier, og sette vilkår for en eventuell tillatelse. Basert på høringsuttalelsene og høringsmøtene som er avholdt, er det sykkelritt og trening i ritraseene som i hovedsak kan føre til en slitasje som går på bekostning av verneverdiene, fordi presset på ritraseene blir stort både før, under og etter rittet. Samtidig mener vi sykkelritt vil kunne gjennomføres uten skader på verneverdier på noen traseer, for eksempel på grusveier gjennom Hauktjern friluftslivsområde.

Fylkesmannen foreslår å beholde bestemmelsen om at forvaltningsmyndigheten i en egen forvaltningsplan for området kan gi bestemmelser om bruk av området,

men har fjernet at denne muligheten kun skal gjelde for sykkel, hest og kjerre. På den måten vil man være mer fleksibel til å regulere eventuell fremtidig bruk som går på bekostning av verneverdiene, og mer fleksibel i forvaltning av nye former for friluftsliv. Fylkesmannen mener at det kan være en utfordring med enkelte, større idrettsarrangement som kan føre til stor slitasje i sårbare områder, og dermed vil kunne være i strid med verneformålet. Fylkesmannen har etter nærmere vurderinger kommet til at det bør presiseres at større idrettsarrangement må omsøkes til forvaltningsmyndigheten. Fylkesmannen foreslår derfor at verneforskriftene endres i tråd med dette til:

Bruk av området til sykkelritt og større idrettsarrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Som følge av en slik endring må også tilatelsesbestemmelsen endres til:
Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til bruk av området til sykkelritt og større idrettsarrangement som ikke strider mot verneformålet.

På denne måten får forvaltningsmyndigheten mulighet til å vurdere om et planlagt idrettsarrangement vil være i strid med verneformålet og eventuelt gi tillatelse til sykkelritt og større idrettsarrangementer, og sette nødvendige vilkår.

Fylkesmannen ser at bestemmelsen om å verne områdene mot videre klatreutvikling er for restriktiv i forhold til friluftsliv. Det kan allikevel være ønskelig for forvaltningsmyndigheten å regulere klatring i områdene, fordi etablering av klatreruter i visse områder kan påvirke verneverdiene negativt. Fylkesmannen tilrår at dette ivaretas gjennom følgende unntaksbestemmelse for alle områdene:

"Etablering av nye klatrefelt i samsvar med godkjent forvaltningsplan for området, jf. § 10."

Fylkesmannen mener det ikke er behov for unntak for utplasseringer av orienteringsposter fordi verneforskriften åpner for slik bruk.

Fylkesmannen kan i sammenheng med vern av friluftslivsområder etter § 11 i markaloven, ikke se at utsetting av saltstein strider mot verneformålet eller vernebestemmelsene.

Miljøverndepartementet viser til at det bør kunne etableres nye klatrefelt så lenge disse ikke er i strid med verneformålet, og at det åpnes for regulering av etablering av nye klatrefelt gjennom forvaltningsplan. For øvrig vises det til departementet kommentarer i kapittel 4.2.

4.4 Stier, løyper og tilrettelegging

DNT Oslo og Omegn (DNT) mener utfordringer med slitasje og fremkommelighet gjør det nødvendig med tilretteleggingstiltak i områdene. Det naturlige og urørte preget i områdene må bevares og det enkle friluftslivet gis

prioritet i de utvalgte områdene. DNT er enige med Fylkesmannen i at vedlikehold av eksisterende stier og løyper må kunne fortsette, og mener at klipping og bygging av gangbaner defineres som slikt vedlikehold. DNT mener at eventuelle utvidelser og nye anlegg må ha tillatelse.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omegn (NOTS) ønsker at forvaltningsplanene ivaretar behovet for vedlikehold og utbedring av stier i områdene. Deler av verneområdene har tidligere vært kloppet, og NOTS håper det gis adgang til fortsatt kloppearbeid i utsatte områder, og eventuelt å legge om løyper som er særlig utsatte.

Oslo Idrettskrets (OIK) mener restriksjonene på utvidelse av løyper eller anleggelse av nye løyper er for restriktive og fører til at et "osteklokke-prinsipp" anvendes. OIK mener dette kan bli et hinder for realisering av markalovens formål, og at det for i liten grad tar hensyn til at både friluftsliv og idrett er i kontinuerlig utvikling slik komitéinnstillingens flertallsmerknad forutsetter. OIK forutsetter derfor at Fylkesmannen sløyfer spesielle restriksjoner på etablering og utbedring av skiløyper og stier, samt muligheten for preparering av løyper, ut over det regelverk som gjelder i hele Marka.

Oslo kommune foreslår at § 4h/4i endres fra: "*Preparering av eksisterende løyper med samme standard som på vernetidspunktet*" til "*Preparering av eksisterende løyper*" fordi metodene for preparering er i stadig utvikling. Oslo kommune mener de vedlagte kartene er av til dels dårlig kvalitet, lite detaljerte og ikke har med noe av friluftslivets infrastruktur.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) mener tilrettelegging for friluftsliv kan tillates dersom man tar hensyn til områdenes karakter, og at dette er godt ivare tatt i høringsforslaget. Når det gjelder stier og løyper viser OOF til Fylkesmannens arbeid med retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper. OOF anbefaler at det er disse retningslinjene som skal gjelde innenfor verneområdene, og at § 4 justeres i forhold til dette.

Skiforeningen mener markalovens generelle bestemmelser om tilrettelegging i Marka bør være tilstrekkelig også i de områdene som omfattes av § 11. Forskriften bør være dynamisk og ikke konservativ, slik at den ikke låser for endringer i friluftslivet. De ber om at § 4, pkt h endres slik at skiløypestandarden ikke er låst med samme standard som på vernetidspunkt. Skiforeningen mener retningslinjene for saksbehandling av stier og løyper i Marka bør gjelde i de foreslåtte verneområdene. Skiforeningen ber om at blåmerkede stier og skiløyper tegnes inn på vernekartene.

Fylkesmannen er enig i at det er fornuftig å se stier og løyper i de foreslåtte verneområdene i sammenheng med retningslinjen for saksbehandling av stier og løyper som er under utarbeidelse. Samtidig mener Fylkesmannen at nye stier og

løyper i verneområdene må vurderes spesifikt opp mot verneformålet. Nye stier eller skiløyper for friluftslivet kan også komme i konflikt med spesielle verneverdier man søker å ta vare på i områdene. Det er dermed ikke aktuelt å la retningslinjen for stier og løyper alene styre utviklingen av stier og løyper i de foreslåtte verneområdene, da for eksempel anleggelse av større løyper til idrettsformål vil være i strid med verneformålet for områdene. Fylkesmannen tilrår at følgende bestemmelse tas inn i tillatelsesbestemmelsen i verneforskriftene for alle områdene:

"Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til anleggelse av nye stier og løyper, og til omlegging av eksisterende stier og løyper, hvis tiltaket ikke strider mot verneformålet."

For øvrig mener Fylkesmannen at forvaltningsplanen kan gi nærmere retningslinjer for hvordan sti- og løypenettet i områdene skal utvikles. Fylkesmannen vil også påpeke at anleggelse av stier og løyper i tillegg til verneforskriften må vurderes etter naturmangfoldloven kap. II, og eventuelt annet relevant lovverk.

Fylkesmannen ser behovet for at bestemmelsen om preparering bør endre slik at standard på vernetidspunktet ikke er nevnt som et krav. Fylkesmannen tilrår derfor at § 4h/4i i verneforskriftene endres fra:

"Preparering av eksisterende løyper med samme standard som på vernetidspunktet" til "Preparering av eksisterende løyper".

Fylkesmannen vil likevel understreke at endringer i bredde på løypetraseer, som endring i antall spor, og tiltak som krever hogst av skog mer enn enkeltrær langs traseen eller tilrettelegging av traseen vil måtte omsøkes.

Fylkesmannen har vurdert hvordan vernekartene skal utformes, og valgt at disse ikke skal ha med friluftslivets infrastruktur. Fylkesmannen mener utsiktspunkter, badeplasser, overnattingshytter osv. bør kartlegges og beskrives i en forvaltningsplan. Fylkesmannen ser i midlertidig behovet for at blåmerkede stier og rødmerke løyper tegnes inn på kartene. Til bruk for å beskrive grensene for verneområdene mener Fylkesmannen at kartene er godt egnet.

Miljøverndepartementet støtter Fylkesmannens vurderinger av merknadene. Endringene som Fylkesmannen foreslår bidrar til å tydeliggjøre at vernet ikke er i strid med eksisterende bruk av områdene, i den grad de ikke bidrar til å forringe områdets kvaliteter som friluftsområde.

4.5. Forholdet til matloven

Miljøverndepartementet viser til at i de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr 124 om matproduksjon og

mattrygghet mv (matloven), vil dette kunne gi grunnlag for unntak fra vernevedtaket, jf markaloven § 15. En eventuell dispensasjon skal kunne gis uten opphold slik at de tiltak som matloven krever, kan gjennomføres.

4.6 Forvaltning og skjøtsel

Christiania Skiklubb er opptatt av muligheten for å rydde opp ved store stormskader, og ved evt. skogbrann.

DNT Oslo og Omegn (DNT) mener at skjøtsel må foregå på en slik måte at opplevelsesverdien i områdene ikke forringes, og at dette kan føre til et større skjøtsels- og tilretteleggingsbehov enn det som er vanlig i for eksempel naturreservater. Gjengroing av kulturlandskap og stier/løyper må ikke ødelegge opplevelsesverdiene. Det må være mulig å rydde opp større skader etter uvær. Der områdene inneholder kulturlandskap vil det være behov for spesielle skjøtselstiltak. DNT mener dette bør foregå i samarbeid med organisasjonene. DNT mener det bør informeres om vernet og eventuelle restriksjoner, og at områdene bør grensemerkes gjennom jordskiftesak. Forvaltningsmyndigheten kan med fordel legges til Oslo kommune.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) støtter forslaget om at det skal kunne tillates skjøtsel som opprettholder de verdiene som er formålet med vernet, for eksempel tynninger i overtett, yngre skog, åpne gamle setervoller og liknende.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og Omegn (NOTS) støtter Fylkesmannens syn på en balansegang mellom naturlig dynamikk i skogen, kombinert med skjøtsel som ivaretar stinettet. NOTS er positiv til informasjon og merking som øker bevisstheten rundt hva slags terreng folk beveger seg i så fremt det ikke blir for dominerende. NOTS er positiv til Oslo kommune som forvaltningsmyndighet.

Oslo kommune er opptatt av at man bør begrense bruk av skilt og oppslagstavler mest mulig i Marka, for å opprettholde det urørte preget. Eventuelle skilt for å markere grensen for verneområdene bør gjøres så skånsomt og forsiktig som mulig. Oslo kommuner mener det klart bør fremgå at forvaltningsplanen åpner for skjøtsel og tiltak. Oslo kommune har kunnskap, mannskap og utstyr til å kunne ivareta oppgaven som forvaltningsmyndighet, men forutsetter at det ikke konkluderes på dette punktet før etter nærmere dialog.

Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) mener at man må være tilbakeholden med merking i de foreslåtte områdene. Noe merking er nødvendig, men det må ikke bli dominerende. OOF foreslår at det legges vekt på å utarbeide informasjonsmateriell ovenfor skoler og andre grupper. Med hensyn til skjøtsel er OOF stort sett enig i Fylkesmannens vurderinger. Når det gjelder tynning av ungskog bør det ikke gjøres overalt hvor det er behov, både av pedagogiske

hensyn og av hensyn til blant annet sopplukking. OOF er positiv til utsiktsrydding på steder der det er mulig.

Østmarkas Venner (ØV) mener områdene rundt Sarabråten og Dølerud bør ryddes forsiktig og skjøttes ved beiting av husdyr og slått. De beskriver videre hvordan dette kan gjøres, og at det vil være positivt for områdenes biologiske mangfold. ØV mener områder med utsikt bør kunne skjøttes.

Fylkesmannen viser til at høringsuttalelsene er i hovedsak positive til at det gjennomføres skjøtsel for å opprettholde og bedre naturopplevelsesverdiene. Oslo og Omland Friluftsråd påpeker at det av pedagogiske hensyn og av hensyn til sopplukkere og andre brukergrupper bør vektlegges å la være å gjennomføre skjøtsel i delområder med tett kulturskog. Fylkesmannen er ikke enig i at dette skal være et veiende argument for å la være å gjennomføre nødvendig skjøtsel, men mener at disse hensynene er ivaretatt utenfor disse fire utvalgte områdene. For øvrig viser Fylkesmannen til at de spesifikke skjøtselshensynene skal avveies i en egen forvaltning/skjøtelsplan, men at kulturhistorie og naturopplevelsesverdier skal gis prioritet fremfor naturverdier i en slik skjøtelsplan.

Når det gjelder vindfall over stier og løyper vil dette kunne ryddes unna og legges til side slik at løyper og stier holdes åpne. Dette inngår i følgende generelle unntak under § 4: "Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier". For øvrig er vindfall generelt en naturlig prosess som bidrar til å øke disse områdenes preg av urørt og vill natur, i samsvar med formålet. Hvis det skulle oppstå svært omfattende stormskader vil eventuelle tiltak som ikke strider mot vernevedtakets formål kunne vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen i § 8.

Fylkesmannen er enig i at bruk av skilt og oppslagstavler må begrenses mest mulig for å bevare det urørte preget. Fylkesmannen mener det er en god løsning at større informasjonsplakater settes ved viktige utfartsområder, og at skilting i områdene begrenser seg til mindre skilt som indikerer grensene på de viktigste innfartsårene. Fylkesmannen er positiv til andre foreslåtte informasjonstiltak som kan formidle verdiene i områdene, men overlater til forvaltningsmyndigheten å vurdere dette nærmere.

Høringsuttalelsene som har omhandlet forvaltningsmyndighet for områdene har vært positive til at Oslo kommune blir gitt denne myndigheten. Fylkesmannen vil da fungere som klageinstans for vedtak fattet etter verneforskriften. Fylkesmannen ser at det er flere forhold knyttet til dette spørsmålet, og at det kan være problematisk at Oslo kommune er både forvaltningsmyndighet, grunneier og tiltakshaver i enkelte saker. Fylkesmannen tilrår derfor at Miljøverndepartementet går i dialog med Fylkesmannen i Oslo og Akershus og Oslo kommune om hvordan man kan løse forvaltningen av områdene på en best

mulig måte. Videre mener Fylkesmannen at forvaltningen av områdene bør evalueres etter en periode på to år.

Miljøverndepartementet merker seg at flere av høringspartene er positive til forslaget om å gi Oslo kommune forvaltningsmyndigheten over områdene. Departementet viser til kap 2.2 og mener at forvaltningsmyndigheten i første omgang bør legges til Fylkesmannen. Departementet viser til at dette er områder som er mye brukt. Det er derfor viktig at nærmere retningslinjer for bruk og tiltak i områdene avklares gjennom en forvaltningsplan. Departementet mener derfor at det skal utarbeides forvaltningsplaner for områdene og at disse bør foreligge innen 2 år fra vernetidspunktet. Forvaltningsplanene bør blant annet inneholde retningslinjer for gjennomføring av hogst og annen skjøtsel i delområder hvor kulturbetingede friluftslivsverdier skal ivaretas, jf. nærmere omtale av delområdene Sarabråten og Lutdalen i området Hauktjern og av delområdet Dølerud i området Spinneren. Utover dette er det aktuelt med skogskjøsteltiltak i enkelte delområder for å utvikle en mer friluftlivsvennlig skog i tråd med verneformålet og i samsvar med forvaltningsplan. Dette omtales nærmere i forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Gjennomføring av skjøstels- og forvaltningstiltak kan utføres av Oslo kommune i samråd med forvaltningsmyndigheten, etter markaloven § 9. Departementet slutter seg for øvrig til Fylkesmannens vurderinger.

5. BESKRIVELSER OG MERKNADER TIL DE ENKELTE OMRÅDENE

5.1 Skjenningsåsen friluftslivsområde, Oslo kommune

Området ligger på høydedragene Skjenningsåsen og Frønsvollåsen mellom Bogstadvannet i vest og Sognsvann i øst, i Nordmarka i Oslo kommune. Områdets høyeste punkter er toppen av Skjenningsåsen på 495 moh og deretter Frønsvollåsen på 478 moh.

Verneforslaget utgjør et areal på 900 dekar, hvorav produktivt skogareal er 807 dekar.

Naturopplevelsesverdier

Området er generelt svært friluftsvennlig med varierte opplevelsesverdier. Terrenget er variert fra åsrygger og lisider til flate myrarealer. Skjenningsåsen er bynært og lett tilgjengelig fra flere kanter av byen.

Naturverdier

Gran er dominerende treslag, og bjørk vokser spredt i hele området. Det er innslag av furu på de lavereliggende myrområdene. Granskogen ved

Skjennungsåsen og Skjennungen, nord i området, er meget gammel med urskogspreg.

I området finnes gammel naturskog med mye skjeggglav, bergvegger, rasmark og myrområder. Nord i området finnes noe av den eldste skogen vi finner i Oslomarka. Blåbærgranskog med spredt småbregnevegetasjon dominerer, med stedvis innslag av rikere skogtyper som storbregne-, lågurt- rik sump- og høgstaudeskog. Det er utskilt fire kjerneområder (viktige naturtyper), tre av dem som gammel barskog og den siste som intakt lavlandsmyr i innlandet. Flere nær truede lav- og sopparter tilknyttet død ved er registrert, og det er potensial for funn av ytterligere rødlistede arter særlig nord i det foreslåtte friluftsområdet.

Kulturhistorie

Det er ingen registrerte kulturminner innenfor de foreslåtte grensene, men det er knyttet mye kulturhistorie til området, spesielt når det gjelder friluftsliv. På Frønsvollen ble "verdens første skihytte" bygget i 1885 av Christiania Skiklubb, og den ligger der den dag i dag. Frønsvollen var en av mange tidligere setre i Nordmarka, og ble senere en husmannsplass. Fram til 1969 var stedet bebodd av ansatte i Oslo kommunes skogvesen. Den opprinnelige setervollen er ryddet.

På Skjennungsåsen ble Skjennungstua satt opp som Skiforeningens første skistue i 1910 og vitner om områdets store verdi for friluftslivet allerede den gangen. På Skjennungsåsen stod det tidligere et branntårn, og ruinene etter dette er fortsatt å finne.

Bruk

Området er mye brukt som friluftsområde både sommer og vinter. Det går flere stier, både merkede og umerkede og maskinpreparerte skiløyper inne i verneforslaget. I tilknytning til verneområdet ligger serveringsstedet Skjennungsstua samt noen foreningshytter. Rett ved østgrensen, sør for Skjennungsåsen ligger Hansehytta.

Forvaltning og skjøtselsbehov

Området omfatter i hovedsak eldre barskog hvor skjøtselsbehovene er ansett å være små. I den yngre delen av skogen i verneområdet kan det være aktuelt med aktiv skjøtsel for raskere å etablere en variert og attraktiv friluftslivsskog. På Frønsvollsmyrene er det gjennomført mindre grøftinger. Her kan det være aktuelt med aktive restaureringstiltak gjennom lukking av grøfter og rydding av vegetasjon på myrene for å hindre at disse gror igjen. Dette er tiltak som bør beskrives i en egen forvaltnings-/skjøtselsplan.

Merknader til verneforslaget

DNT Oslo og Omegn ønsker den utvidete avgrensning i sør.

En privatperson viser til den gamle vintertraseen for 2 x 25 km langrenn klassisk stil, og at det jobbes for å gjeninnføre denne som trase for 50 km i Holmenkollen. Det presiseres at dette er en eksisterende løypetrase med historisk verdi, som kan kreve noe utbedring.

Christiania Skiklubb bemerker at Holmenkollrennenes 50 km trase ikke er tatt med og at branntårnet som stod på Skjennungsåsen ikke er omtalt. Skiklubben håper bestemmelser om utsiktsrydding gjør det mulig å opprettholde utsiktspunkter. De mener det er et godt forslag å velge den alternative avgrensningen i sør, subsidiært at åpnes for utsiktsrydding fordi dette er en viktig grunn til at Frønsvollen ble anlagt der den ligger. Skiklubben mener man ikke bør binde seg til kun preparering av skiløyper ved vernetidspunkt, men at det bør være mulig å igjen preparere scooterløype over Frønsvollen. Christiania skiklubb etterlyser trillestier for sykling i Marka der det mangler.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omegn (NOTS) bemerker at en forvaltnings-/skjøtselsplan for området bør se på koblingen mellom lukking av grøfter (myrrestaurering) og konsekvenser for stier i området som kan bli fuktigere.

Ullevålseter sportsstue viser til at to linjer for telefon og strøm går gjennom verneforslaget, og at det må tas inn et punkt i verneforskriften om at disse linjene uten videre skal kunne vedlikeholdes. Videre vises det til skiløypa mellom Skjennungstua og Ullevålseter ligger akkurat innenfor vernegrensen, og at vernegrensen derfor bør justeres. Det hevdes å være historieløst å skulle gi enkeltgrupper av markabrukere ferdselsforbud på stien fra Frønsvolltråkka til Skjennungstua da dette tidligere var veiforbindelsen til Skjennungstua. Det bør gis klare muligheter til å vedlikeholde denne stien.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Språkrådet, har ingen merknader til skrivemåten, men bemerker at det foreslåtte verneområdet i større grad består av Frønsvollåsen enn av Skjennungsåsen. Frønsvollåsen vil derfor være et minst like dekkende navn som Skjennungsåsen, eventuelt kan begge navn brukes samlet.

Fylkesmannen viser til at flere høringsuttalelser er positive til den utvidete avgrensning i sør, men at flere bemerker behovet for å kunne opprettholde og bedre utsikten fra Frønsvollen. Fylkesmannen er enig i at dette er en viktig kvalitet for kulturlandskapet på Frønsvollen. På bakgrunn av innspillene tilrår Fylkesmannen den utvidete avgrensning i sør slik vernekartet viser. Følgende unntaksbestemmelser tilrådes på denne bakgrunn tatt inn i forskriften:

"Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

f) Rydding av utsiktspunkter i henhold til vedtatt skjøtsels- eller forvaltningsplan, samt forsiktig skjøtsel for å sikre utsikt fra Frønsvollen og Skjennungstua.

m) Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi-, telefon og kraftanlegg.”

Fylkesmannen mener den eksisterende formuleringen i verneforskriften i tilstrekkelig grad åpner for vedlikehold av 2x25 km traseen, og at man ved en utbedring vil måtte legge vekt på løypas historiske verdi. Fylkesmannen viser for øvrig til kapittel 5.4 om stier, løyper og tilrettelegging. Når det gjelder eventuell myrrestaurering legger Fylkesmannen til grunn at hensyn til stier og løyper blir ivaretatt gjennom en skjøtselsplan.

Fylkesmannen er enig i at Frønsvollsåsen er et minst like dekkende navn som Skjennungsåsen ut fra geografiske forhold. Samtidig ligger de største verneverdiene i området ved Skjennungsåsen, og Fylkesmannen tilrår derfor navnet Skjennungsåsen friluftslivsområde.

Fylkesmannen tilrår vern av Skjennungsåsen friluftslivsområde med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår at Skjennungsåsen friluftslivsområde opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5.2 Godbekken friluftslivsområde, Oslo kommune

Området ligger nordøst for Sognsvann i Oslo kommune i Nordmarka, og består av et høydedrag med en lang, dyp dal som går fra nord til sør gjennom lokaliteten. Gjennom denne dalen renner Godbekken ned til Sognsvann. Dalen deler seg i to deler ca 300 meter nord for Sognsvann, og fortsetter i et dalføre langs Godbekken i vest og et dalføre som går nordover til Øvre Blanksjø.

Tilrådommen utgjør et areal på 805 dekar, hvorav produktivt skogareal er 794 dekar.

Naturopplevelsesverdier

Godbekken er et nærfriluftsområde som scorer høyt på opplevelsesverdier i forhold til topografi, livsmiljøer og særlig stikryss og landemerker. Hele området består av overveiende gammel, relativt åpen og lettgått skog der alle tråkkene fører til at det er lett å bevege seg på tvers av hovedstiene. Området ligger inntil svært mye benyttede ferdselsårer sommer og vinter og er et nærområde for en stor befolkningsgruppe. Det er derfor spesielt at et så lite berørt skogområde med mange verdier knyttet til svært gammel skog, landskap og opplevelse, er så godt tilgjengelig både til fots, sykkel, bil og t-bane.

Kulturhistorie

Det er ikke registrerte kulturminner i verneområdet, eller spesielle kulturhistoriske verdier.

Naturverdier

Skogen består stort sett av gammel naturskog eldre enn 130 år og den er lite påvirket av skogbruk. Artsmangfoldet er relativt lite variert, og det er få rødlistede arter. Det er avgrenset én naturtype som omfatter et område med gammel blåbærgranskog nordvest for Godbekken, samt dalføret langs Godbekken med dalsider.

Bruk

Området er intensivt benyttet til friluftsliv. Mange av stiene og skiløypene i området bærer preg av dette. Det er også mindre stier, nærmest tråkk, som binder ulike deler av området sammen. Det går en scooterkjørt skiløype gjennom det foreslåtte verneområdet. Lysløypa fra Sognsvann til Ullevålseter som er en av de mest brukte utfartsløypene i Marka, går vest for verneforslaget. Området er også intensivt brukt til orienteringstrening og løp. Dette er også med på å opprettholde et svært omfattende nett av umerkede stier. Dette medvirker til at langt større deler enn bare hovedstiene i området, brukes av befolkningen

Skogbruk har vært en del av hele Oslo kommunes eiendom i Marka, men skogsdriften i Oslo kommunes skoger har nå friluftsliv som prioritet fremfor økonomisk avkastning.

Skjøtselsbehov

Skjøtselsbehovene i eldre barskog er generelt ansett for å være små. I enkelte områder kan det likevel være behov for skjøtsel for å opprettholde verneverdiene knyttet til naturopplevelse. Fordi skogen er gammel, og lite lys når ned til bakken mange steder, er eksisterende stier lite utsatt for gjengroing. Sør i verneforslaget kan tynning være aktuelt pga gjengroing av det åpne skogbildet. På hovedstiene hvor slitasten er stor kan det være aktuelt med enkle tilretteleggingstiltak. Den samme gjelder for skiløypetraseene. Fylkesmannen mener i midlertidig at skiløypene bør forbli enkle skogsløyper som et alternativ til de store, maskinpreparerte løypene utenfor verneforslaget.

Merknader til verneforslaget

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omegn (NOTS) har bidratt til omfattende klopplegging over Høgåsen, og kjenner utfordringene med de brede stiene i området godt. NOTS mener utfordringen bør adresseres i en forvaltningsplan. NOTS stiller seg bak grunntanken om at stiene i området må opprettholdes som enkle skogsløyper.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Språkrådet, mener skrivemåten på navnet er uproblematisk og at det er dekkende for området.

Fylkesmannen er enig med NOTS i at utfordringer med stier i området bør adresseres i en forvaltningsplan. Fylkesmannen tilrår vern av Godbekken friluftslivsområde med den verneforskrift og avgrensning som er foreslått.

Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår at Godbekken friluftslivsområde opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5.3 Hauktjern friluftslivsområde, Oslo kommune

Verneforslaget ligger nordvest i Østmarka i Oslo kommune. Sørenden omkranser nordre del av Nøklevann, og området strekker seg nordover, i hovedsak på østsiden av Lutvann. Det har en variert topografi med flere høye, langstrakte åsrygger i nord-sør retning med dype dalsøkk i mellom. I tillegg til to store vann, Lutvann og Nøklevann, har området mange små skogstjern.

Tilrådingen utgjør et areal på 3674 dekar, hvorav produktivt skogareal er 2979 dekar.

Naturopplevelsesverdier

Verneforslaget er et friluftsområde som er lett tilgjengelig og mye brukt. Områdets store andel av gammel skog, varierte topografi og innslag av skogsvann gjør området attraktivt for friluftsliv. Området er godt tilrettelagt og lett tilgjengelig, og gir mulighet for at store brukergrupper kan oppleve natur som fremstår naturlig og uten tyngre tekniske inngrep. Innslag av kulturhistorie i verneforslaget trekker verdien av området opp. Alle vannene er åpne for sportsfiske.

Naturverdier

Området er dominert av eldre barblandingsskog. Fattig furuskog på åsene går over i rikere granskog i dalsider og søkk. Det er store områder med gammel barskog med god topografisk variasjon og stedvis god forekomst av død ved i ulike nedbrytningsstadier. Området har en god variasjon i vegetasjon og naturtyper, særlig i den sørlige del. I den senere tid er det gjort mange funn av rødlistede markboende sopp, som trekker verdien for biologisk mangfold opp.

Det er avgrenset 21 kjerneområder for viktige naturtyper innenfor området, hvorav majoriteten er av typen gammel barskog. I tillegg er det registrert kalkskog, hagemark, artsrik veikant, slåttemark, og naturlig fisketomme tjern. Det finnes flere kjerneområder med grov granskog i aldersfase som inneholder død ved i ulike nedbrytningsstadier. Kontinuitet i død ved er vurdert som middels, og dette er antagelig årsaken til at de er funnet relativt få sjeldne arter knyttet til lang skogkontinuitet.

Dyrelivet er knyttet til gammel barskog spesielt. Det er registrerte viltområder for jerpe, orrfugl, flere spette- og spurvefugler, bøksanger, hønsehauk og spurvehauk.

Kulturhistorie

Sarabråten, som ligger sentralt i området, er kjent som et av de første utfartsstedene i Oslomarka. Sarabråten har en spesiell historie, også av nasjonal karakter, knyttet bl a til sommerboligen til Thomas Johannessen Heftye. Dette gir området en stor kulturhistorisk verdi. I dag står kun ruinene av de siste bygningene på Sarabråten igjen og vitner om stedets historie. På Sarabråten står et minnesmerke over Milorg-folk som ble drept under andre verdenskrig, og stedet er hvert år gjenstand for minnemarkering 7. juni. Med jevne mellomrom settes også friluftsspillet "Spillet om Sarabråten", som er en historisk revy knyttet til Sarabråten, opp her. På åsen øst for Sarabråten, ved stien opp til Hauktjern, står det en speiderbauta som ble satt opp i 1955, til minne om at speiderbevegelsen i Norge ble stiftet her i 1911 av Christian Dons.

I Nordenden av Nøklevann finner vi også rester etter en gammel husmannsplass, Lutdalen.

Bruk

Området er svært mye brukt til friluftsliv. Det er en rekke stier, både blåmerkede og umerkede skogstier. Det går også flere turveier som er egnet for barnevogn, sykkel eller rullestol i området. Om vinteren er det et stort nettverk av preparerte skiløyper. Det går lysløype fra Østmarksetra og rundt Nøklevann med en avstikker nordover gjennom Lutdalen og til Trasop. I nær tilknytning til det foreslåtte verneområdet ligger utfartsstedet Østmarksetra, Mariholtet og Grønlihytta.

Hauktjern er et kjent klatrefelt i Oslo området og har en rekke klatreruter som er beskrevet i klatreføreren for Oslo-marka.

På grunn av at området er bynært er det mange gapahuker og enkle overnattingsplasser i området. Noen av dem er enkle, bygget av naturlig materialer, har opplagt ved og bål plass, og er plassert godt skjult i terrenget. Hyttebøker vitner om at de er turmål for en mindre gruppe mennesker. Andre steder er mer permanente boliger for bostedsløse.

Nord i området går jernbanetunnelen Romeriksporten under verneområdet. I forbindelsen med utbyggingen av tunnelen var det problemer med lekkasjer, som blant annet førte til at vannstanden i Puttjerna sank. I den forbindelse ble det satt opp målestasjoner i området. Fylkesmannen foreslår i verneforskriften å ta høyde for eventuelt behov for vedlikehold av jernbanen.

Forvaltning og skjøtselsbehov

Hauktjern er et komplekst område med skjøtselsbehov, flere gjennomførte og ønskede tilretteleggingstiltak og store brukergrupper. I den eldre barskogen som dominerer området er skjøtselsbehovene generelt ansett for å være små. I enkelte bestander med yngre kulturskog kan det likevel være behov for tynning for å lage en mer friluftsvennlig skog, for eksempel i Lutdalen.

I området rundt Sarabråten og sør i Lutdalen har Oslo kommune gjennomført skjøtsel og restaurering av kulturlandskapet de siste årene. Skjøtselen har bestått av slått og gjenåpning av kulturlandskapet. Fylkesmannen mener at denne skjøtselen bør opprettholdes. En forvaltnings/skjøtselsplan må definere nærmere hvilken skjøtsel som skal utføres.

Merknader

DNT Oslo og Omegn (DNT) ønsker det mest omfattende verneforslag slik at områdene vest for Nøklevann og Sarabråten/Sarabråtåsen innlemmes. De ønsker en bedring av skjøtselen på Sarabråten, og at "Korketrekkeren" settes i stand. DNT er tilfredse med at nye klatreruter ved Hauktjern kan etableres iht. verneforslaget.

Forsvarsbygg viser til at området ligger tett opp til Forsvarets areal i nord og vest, samt sør ved Haukåsen. Forsvarsbygg bemerker at friluftslivsområdet kan komme i konflikt med veien opp til Haukåsen, da denne kanskje må legges om pga. den nærliggende bekken ned til Mariholtputtan. Forsvarsbygg viser også til at arbeid med reguleringsplan for Forsvarets områder ved Lutvann. Forsvarsbygg har ikke lyktes i å avklare hvorvidt avgrensningen av planområdene eventuelt overlapper hverandre, men foreslår at planavgrensningen kan justeres også på dette punkt.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og Omegn (NOTS) mener at sykling i dette området opprettholder stinettet mer enn det sliter det ut, selv om området er svært mye brukt.

Oslo kommune aksepterer det mest omfattende forslaget, og viser til at de sørvestlige delene av området har stor verdi for friluftslivet og andre kvaliteter enn resten av området. Oslo kommune påpeker at det er viktig å kunne foreta nødvendige oppgraderinger og vedlikehold av skogsveier, lysløyper og kulturminner, og at veiene og en sone på hver side av disse bør beskrives spesielt i verneforskriften. Kommunen viser til restaureringsplaner for Korketrekkeren/Svingenbrua, og legger til grunn at vernearbeidet ikke medfører forsinkelse på dette arbeidet.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Språkrådet, mener Lutåsen friluftslivsområde vil være et mer dekkende navn fordi området strekker seg et godt stykke nord for Hauktjern.

Østmarkas Venner (ØV) synes Hauktjern er et greit navn på området, siden tjernet ligger sentralt og er et godt kjent utfartsområde. ØV ønsker den mest omfattende avgrensningen, og støtter også forslaget om utvidelser østover i sør. ØV er fornøyd med at Fylkesmannen har tatt med Sarabråten i sin verne vurdering, men mener det er viktig å tenke området fra Østmarksetra til

Sarabråten som helhet, og at det er nødvendig med flere restaureringstiltak her. Veien bør restaureres, "Korketrekkeren" bør restaureres og brua over Lutvannsbekken bør restaureres tilbake til stienbuebru. Den nordlige delen av det foreslåtte verneområdet bør få utvikle seg fritt. Områder der folk søker ro og stillhet, spesielt Puttdalen, bør bevares mest mulig intakt.

Fylkesmannen er enig i at Sarabråten og områdene vest for Nøklevann bør innlemmes i verneforslaget. Fylkesmannen er enig i at disse områdene har store kulturhistoriske verdier, og skaper en variasjon og et tillegg til verneverdiene. Fylkesmannen tilrår derfor den mest omfattende avgrensningen som lå i verneforslaget, men har ikke funnet å kunne utvide området ytterligere i forhold til innkomne forslag. Fylkesmannen ser at vernegrensen i øst kan komme i konflikt med en omlegging av veien opp til Haukåsen, og har foreslår en mindre justering av grensen her. Fylkesmannen foreslår ikke å justere grensen nord i området, før en avklaring om plangrensen for Forsvarets arbeid foreligger.

Fylkesmannen er enig i at områdene rundt Sarabråten, og langs veien mot Østmarksetra må sees i sammenheng, og at det er et klart behov for skjøtsel der. Forøvrig viser Fylkesmannen til at en forvaltnings-/skjøtselsplan må beskrive forholdene og tiltak nøyere, og at innspill som er kommet til høringen er et utgangspunkt for dette. Fylkesmannen mener verneforskriften gir nødvendig rom for vedlikehold av både veier og kulturminner i området, slik at blant annet vedlikehold av "Korketrekkeren/Svingenbrua" ikke blir hindret. Fylkesmannen mener det ikke er behov for å definere en sone for vedlikehold langs veiene nærmere, utover muligheten som er gitt for veivedlikehold i forskriften.

Fylkesmannen er enig i at Lutåsen er et vel så dekkende navn for området, geografisk sett. Samtidig er Hauktjern et kjent landemerke i området som innehar mange av de kvalitetene som er formålet med vernet. Fylkesmannen tilrår derfor navnet Hauktjern friluftslivsområde.

Fylkesmannen tilrår vern av Hauktjern friluftslivsområde med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

Miljøverndepartementet støtter Fylkesmannens vurdering av at forsvarets innspill vedrørende justering av grensen nord i området. Verneområdet ligger såpass langt unna Lutvann leir at det ikke er grunnlag til å endre på grensa nord i verneområdet av hensyn til dette. Departementet viser til at arrangementene som gjennomføres i tilknytning til Sarabråten kan ha behov for bruk av motorkjøretøy i forbindelse med tilrettelegging og gjennomføring av arrangementene. Forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til dette. Miljøverndepartementet slutter seg til Fylkesmannen og tilrår at Hauktjern friluftslivsområde opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

5.4 Spinneren friluftslivsområde, Oslo kommune

Området ligger sørøst i Oslo kommune og vest i Østmarka. Det består av flere langstrakte åsrygger i nord-sør retning, med til dels dype dalsøkk i mellom. Området har tre mindre tjern og enkelte myrer. Området består i hovedsak av gammel barskog.

Tilrådningsen utgjør et areal på 3460 dekar, hvorav produktivt skogareal er 3295 dekar.

Naturopplevelsesverdier

Området er uten større tekniske inngrep. Det fremstår derfor som naturlig og uten større tekniske inngrep. Området er småkupert og har mange mindre skrenter, men har også enkelte større bergvegger særlig omkring Spinneren og Svartdalen. Det er også en del steinblokker og ur, samt noe forekomst av myr og rikere vegetasjonstyper og sumpskog. Samlet gir dette variasjon som sammen med en stor treslagsfordeling og forekomst av glenner og sjiktninger gir en åpen og friluftsvennlig skog. Området er godt tilrettelagt for turer sommer og vinter, har flere turmål i form av utkikkspunkter og kulturminner, og variert natur.

Naturverdier

Det foreslåtte verneområdet består i hovedsak av eldre naturskog. Det er en god variasjon både i topografi og vegetasjon, der skogtypene spenner fra skrinne fururygger til rikere grandominerte skogtyper i de lavere partiene. Det er også forekomster av rik sumpskog og intakte myrer både av fattig, intermediær og rik type. Området har en begrenset forekomst av rødlistearter, men deler av den eldre skogen har stående, døde trær og læger, som gir grunn til å forvente etablering av flere arter knyttet til død ved i fremtiden. Det er registrerte viltområder for storfugl, jerpe, orrfugl, tretåspett, hønsehauk og dvergspett. Liten og stor salamander er også registrert i området, og spor etter bever kan sees, blant annet i Sølvdobla.

Kulturhistorie

Det er to registrerte kulturminner innenfor verneforslaget. Et registrert gravminne nord på Spinneren, og ett kullfremstillingsanlegg nordøst for Sølvdobla. I tillegg er det knyttet kulturhistorie til flere lokaliteter i området. Den gamle husmannsplassen Dølerud ligger vest i området. Dølerud står på Byantikvarens liste over bevaringsverdige bygninger. Nord for Dølerud ligger en gammel hoppbakke, Dølerudbakken, som var i bruk som hoppbakke fra 1933 og frem til slutten av 1940-årene.

På toppen av Spinneren står en gammel bauta med ukjent opprinnelse. Flere teorier er foreslått om steinens opprinnelse, blant annet at det kan være en gammel grensestein fra 1700-tallet mellom to eiendommer.

Bruk

Området er mye brukt både sommer og vinter. Området er lett tilgjengelig fra Grønmo i vest, og fra stier og løyper fra andre deler av marka. Det går to skiløyper i nord-sør retning gjennom verneforslaget. Det er mulighet for fiske i de tre små skogstjernene i området – Sølvdobla, Trolltjern og Svartkulp.

Skogbruk har vært en del av hele Oslo kommunes eiendom i Marka, men skogsdriften i Oslo kommunes skoger har nå friluftsliv som prioritet fremfor økonomisk avkastning.

Innenfor verneforslaget, sør for Sølvdobla, ligger det en speiderhytte.

Forvaltning og skjøtselsbehov

I enkelte bestander med yngre kulturskog kan det være behov for tynning for å lage en mer friluftsvennlig skog. Dette må defineres nærmere i en skjøtsels-/forvaltningsplan.

Ved den gamle husmannsplassen Dølerud er landskapet skjøtselsbetinget, og Oslo kommune har drevet skjøtsel av området. Fylkesmannen mener skjøtselen bør fortsette.

I området er det flere merkede og umerkede stier og løyper som har behov for vedlikehold. Oslo kommune har tidligere foreslått en sykkelvei som forbinder sykkelveinettet sør for det foreslåtte verneområdet med sykkelveinettet nord for området. Dette ønsket har også vært fremmet i denne prosessen. Det er to alternative traseer, enten fra Sølvdobla og over Dølerud, eller fra Smørholet og til Sandbakken. Fylkesmannen vil ikke gjøre en helhetsvurdering av kommunens forslag om å etablere nye sykkelveier i Østmarka i dette verneforslaget, men mener det foreslåtte verneområdet ikke nødvendigvis er i veien for å kunne etablere en sykkelforbindelse. En sykkelvei vil gi en økt grad av inngrep i verneområdet, noe som er i konflikt med retningslinjen om at områdene skal fremstå urørte og naturlige. Samtidig må en regne med en viss grad av tilrettelegging i områder som ligger bynært og som er mye brukt. En sykkeltrasé vil øke tilgjengeligheten og kan virke kanaliserende på ferdselen i området.

Merknader

DNT Oslo og Omegn (DNT) støtter forslag om utvidelse mot Søndre Elvåga. DNT mener det bør inn i verneforskriften at de kan sette i stand Dølerud til turisthytte. DNT støtter forslaget om sykkeltrase og evt. gruslegging av sti frem mot Dølerud via Sølvdobla, men presiserer at de ikke ønsker en ny vei i full bredde. DNT mener dette bør beskrives nærmere.

Norsk organisasjon for terrengsykling, lokallag Oslo og omegn (NOTS) er i dialog med Bymiljøetaten om bearbeiding av sti gjennom Smørholet, og at det er ønskelig med en utbedret trase helt frem til Sandbakken.

Oslo kommune er åpne for å utvide området østover mot Sør-Elvåga, men bemerker at det må kunne gjennomføres skjøtsel av den yngre skogen i dette området. Oslo kommune har i flere år hatt planer om å opparbeide en ny trase fra Sølvdobra forbi Dølerud og til Sandbakken. Traseen vil gi alle brukergrupper en attraktiv og trygg ferdselsåre om sommeren og en skiløype som kan prepareres selv med lite snø. Kommunen ønsker at verneforskriften skal åpne for dette tiltaket. Videre er Oslo kommune i ferd med å inngå en avtale med DNT om leie av Dølerud, og mener det bør være en åpning for å ta ut ved til bruk på Dølerud i verneforskriften. Kommunen viser til at det er ungskog nær Dølerud som kan tynnes og brukes til ved.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Språkrådet, mener skrivemåten på navnet for området er uproblematisk og at Spinneren er et dekkende navn.

Østmarkas Venner (ØV) synes Spinneren er et greit navn for området. ØV foreslår å utvide området østover til Søndre Elvåga og bekken sørover mot Eriksvann. Videre beskriver ØV skjøtelsbehovene rundt Dølerud, og mener skjøtelsen må avveies mellom engområdene og den verneverdige løvskogen som har etablert seg i kanten av barskogen. De mener dette er en krevende oppgave som staten må dekke kostnadene for, eller som må dekkes gjennom frivillig arbeid. ØV mener Fylkesmannen bør gå i dialog med Sverre M. Fjelstad om hvordan området bør skjøttes. ØV er sterkt i mot at det anlegges en helårstrase gjennom Dølerud. De mener Dølerud er et av de mest verdifulle delområdene, og at dette vil bli forringet av en helårstrase. De mener det finnes fullgode alternativer. Videre viser Østmarkas venner til Svartdalen, som har et mosedekke de anser som sårbart for sykling. De frarår sykling i dette spesielle området.

Fylkesmannen har merket seg ønskene om å utvide området mot Sør-Elvåga, og registrer at grunneier er åpen for det. Fylkesmannen ser at dette gir en bedre arrondering av området, men at det kan medføre noe skjøtselbehov. Fylkesmannen mener at den foreslåtte utvidelsen vil gi en fornuftig avgrensning på lang sikt, og tilrår derfor vedlagt avgrensning som inkluderer området mot Sør-Elvåga. Fylkesmannen bemerker at denne avgrensningen var et alternativ i høringsforslaget.

Fylkesmannen ser at formuleringen i høringsforslaget for vedlikehold av bygningene på Dølerud er noe restriktiv i forhold til bygningenes standard. Fylkesmannen tilrår at bestemmelsen endres til: ”

”Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for nødvendig vedlikehold av eksisterende bygninger”.

Videre er Fylkesmannen enig at det kan åpnes for å ta ut ved til eget bruk til hyttene innenfor verneforslaget, og tilrår at følgende bestemmelse tas inn i verneforskriften:

”Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for hogst av ved til eget bruk på hytter i friluftslivsområdet”.

Fylkesmannen ser at en flerbrukstrase fra Sølvdobla via Dølerud til Sandbakken vil føre til at ferdselsåren fra Sølvdobla og til Dølerud mister noe av sitt naturlige preg. Samtidig må en regne med en viss grad av tilrettelegging i områder som ligger bynært og som er mye brukt. En slik trase vil øke tilgjengeligheten og kan virke kanaliserende på ferdselen i området.

Fylkesmannen vil ikke nå gjøre en helhetsvurdering av kommunens forslag om å etablere nye sykkelveier i Østmarka, da det kan foreligge andre alternativer som er bedre enn gjennom det foreslåtte verneområdet. Fylkesmannen mener likevel det foreslåtte verneområdet, i dette tilfellet, ikke skal være i veien for å kunne etablere den planlagte traseen hvis man finner at dette er den beste løsningen. Fylkesmannen legger vekt på at tiltaket er foreslått i forkant av vernet, og at det foreslåtte verneområdet har en beliggenhet som kan gjøre det vanskelig å finne gode alternativer utenfor verneområdet. Fylkesmannen forutsetter at en eventuell anleggelse av trase gjøres skånsomt, og at eksisterende preg på området beholdes så langt det er mulig. Fylkesmannen forutsetter videre at dette ikke blir en ny vei i full kjørebredde som gir mulighet for bilkjøring. For å kunne vurdere saken nærmere og sette nødvendige vilkår tilrår Fylkesmannen følgende unntaksbestemmelse i § 7:

”Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til anleggelse av én flerbrukstrase gjennom området.”

I området er det flere merkede og umerkede stier og løyper som har behov for vedlikehold. Fylkesmannen viser til kapittel 5.4 vedrørende tilrettelegging og stivedlikehold i områdene. For øvrig er Fylkesmannen enig i at Svartdalen er et spesielt sårbart område, og vil følge opp problemstillingen fremover.

Når det gjelder skjøtselsbehov viser Fylkesmannen til at det kan utarbeides en egen plan for dette. Oslo kommune har drevet skjøtsel i området de siste årene. Fylkesmannen er enig med Østmarkas venner om at skjøtselen må avveies mellom engområdene og den verneverdige løvskogen som har etablert seg i kanten av barskogen, men mener at kulturhistorie og naturopplevelsesverdier skal gis prioritet fremfor naturverdier der en av delene må prioriteres.

Fylkesmannen tilrår vern av Spinneren friluftslivsområde med den verneforskrift og avgrensning som er vedlagt.

Miljøverndepartementet mener den foreslåtte utvidelsen ivaretar verdiene i områdene på en bedre måte. Når det gjelder en eventuell sykkeltrase må dette vurderes nærmere når konkrete planer eventuelt foreligger, og det må blant annet vurderes om det er gamle ferdselsveier med kulturhistorisk verdi som tilsier annen lokalisering av en eventuell ny trase. Hogst av ved til eget bruk for hytter i området bør skje i samsvar med godkjent forvaltningsplan, slik at uttaket kan styres til ønskede arealer, jf. eksempelvis at Oslo kommune viser til at det er ungskog nær Dølerud som kan tynnes og brukes til ved. Svartdalen er et lite men spesielt verdifullt og sårbart delområde, hvor tilrettelegging inkludert rydding av nedfalne trær bør begrenses i størst mulig grad slik at dalens urørte preg bevares og videreutvikles. Dette bør inngå i forvaltningsplan for området.

Miljøverndepartementet slutter seg for øvrig til Fylkesmannen og tilrår at Spinneren friluftslivsområde opprettes i henhold til vedlagt forskrift og kart.

Miljøverndepartementet

t i l r å r

Forskrifter om vern av fire friluftsområder i Marka fastsettes i samsvar med vedlagte forslag. (vedlegg 1-4)